

о. Мирон Бендик, викладач ДДС

«Вийди з землі твоєї, з твоєї рідні, і з дому батька твого в край, що його я тобі покажу» (Бут 12, 1). У цих словах книги Буття Бог відкриває Своє бачення життя кожного з нас. У Його плані передбачено, що ми приходимо у світ у певному місці, на конкретній землі, яка стає рідною для нас Батьківщиною. Тут живуть рідні нам за мовою і звичаями люди – наші земляки чи краяни. Ми виростаємо в батьківській хаті, оточені любов'ю і увагою тата, мами, братів і сестер.

І раптом серед цієї ідилії – голос Божий: «Вийди!». Бог хоче показати нам нові горизонти і можливості, які зможемо побачити, залишивши позад себе дотеперішні. Нове можливе там, де відходить старе. Увести нас у «новий край» майбутнього – це справа Божого Провидіння. Ми ж знаємо про себе та інших те, що «природно» прямуємо з минулого в майбутнє, від дитинства до дорослості. Зараз же ми знаходимося на тому відрізьку шляху, який називається юністю чи молодістю.

Динаміку переростання нашої молодості в дорослість чудово відкриває Господь у наступній після книги Буття книзі Виходу, сама назва якої неначе підхоплює Боже покликання до Авраама: «Вийди!». Згідно з біблійним сюжетом, мова йде про вихід Божого народу з Єгипту і перехід через пустелю до Обіцяної Богом землі. Проте сенс цього сюжету набагато глибший і торкається кожного з нас.

Щодо нашого життя, то Бог через книгу Виходу попереджає, що в період юності ми обов'язково перейдемо через великі нестабільність і дискомфорт, під час яких увійдемо в конфлікт із «ріднею своєю і батьками своїми» (пор. Бут 12,1). Їхню присутність у нашому житті ми почнемо сприймати як обмеження і виклик нашій свободі. Подібно й народ Божий у книзі Буття: їхнє перебування в Єгипті стало перебуванням у «землі неволі» і не могло далі так тривати. Чому і для них, і для нас «Єгипет» дотеперішнього життя стає

нестерпним?

Напруженість і буремність є сигналами про те, що і вони, і ми вже переросли певні рамки: вони – рамки рабства, ми – дитинства. Зокрема ми більше не вміщаємося в усталені стереотипи «чемних дітей». Аби зростати далі, потрібно вийти за межі того, що було досі: «Вийди!».

Виклично демонструючи свою «дорослість», у якій ми самі ще невпевнені, конфліктуючи з рідними, друзями, школою та суспільством, ми ще й не здогадуємося, що насправді то «не ми перші почали», а Сам Бог нас кличе в таке майбутнє, яке Він же нам і «покаже». Задля цього Він делікатно підштовхує нас через так званий «молодіжний бунт».

Ми часто не знаємо, що нам робити далі – піти вчитися, виїхати до великого міста чи за кордон, одружитися з «ким-небудь». Тоді ми бунтуємо – прагнемо якогось «проривного» вчинку. Ним ми демонструємо протест проти зверхності й байдужості нашого «єгипетського» оточення або ж доводимо самим собі, що «ми чогось варті», бо здатні на «вчинок».

Так і народ Божий, виходячи з Єгипту, до пуття не знав, куди він іде і що буде далі. Головним було – змінити спосіб життя, «порвати пута», почати жити «так, як я хочу», а не «як мені кажуть». Адже ми вільні люди, а отже й вільні «від» усього того, що нам досі казали, – від усталених норм поведінки, загальноприйнятої подвійної моралі, показної релігійності.

І от народ Божий нарешті визволився і став вільним. Люди залишили Єгипет, ніхто більше їм не вказував, як жити. Вони позбулися дріб'язкової «опіки» і контролю, зовнішніх «вторгнень» на свою приватну територію. Тепер можна робити все, чого душа забажає. Та от питання – а що далі робити? Перед тим жилося простіше: було зрозуміло, проти кого боротися і що для цього зробити. Проти кого ж боротися тепер?

І ми починаємо розуміти, що оці внутрішні суперечності і зовнішні протистояння потрібно перерости, вийти з них. Що сам факт нашого «буття проти» кого б там не було виражає не нашу свободу, а залежність: ми без «воріженьків» ще не можемо. Свобода «від» них – ще не та свобода, якої шукаємо. Потрібно ще визначитися, «для» чого потрібна нам свобода, куди її скерувати: не «проти» кого, а «за» кого і за що. Це нове, вже не молодіжне, а доросле відчуття свободи.

«Пустеля», в якій опинився народ після виходу з Єгипту, – не лише «порожнє місце», а й символ необмежених можливостей. Адже можна рухатися куди завгодно. Проте не в пустелі сенс, а в землі Обіцяній. Десь вона є, але яким шляхом до неї прямувати? Так і в нашому житті: десь знаходиться наше щастя, але як його знайти? Як обрати правильний шлях і не помилитися? Адже те, що ми вважаємо щастям, обов'язково є ним насправді.

І тоді на пустелі народ зустрічається з Богом. Раніше, в єгипетській землі, люди чули про Бога з переказів предків, тепер вони постали перед Його «обличчям» безпосередньо. Доки вони були в рабстві, Бог не являвся рабам. Тепер Бог вільно являється вільним людям.

Ми також чули про Бога від батьків чи священників. Але то була «Бозя» – ікона на стіні, яку показувала нам мама і до якої вчила молитись. То був комфортний Бог як елемент «щасливого дитинства». Але дитинство скінчилося. А з ним і дитяча Бозя – як казка, яку ностальгійно згадуємо, але яку ми також уже переросли.

Бог на пустелі відкривається народові у заповідях, дарованих Мойсеєві на горі Синай. Відтоді заповіді стають «придорожніми знаками» на шляху до Обіцяної землі. Бог дарує їх, аби люди розпізнали адекватний шлях до щастя і вільно обрали його.

Заповіді Божі не є, як нам спершу здається, зазіханням на нашу свободу. Навпаки. Вони даровані задля реалізації свободи. За словами блаженної пам'яті патріарха Любомира: «Бути вільним – означає робити вибір на користь добра». Для вільної людини «добро» – не якась етична категорія, сконструйована нашим розумом, не якась «воно» середнього роду, а Хтось – конкретна і вільна особа, завдяки якій стаю вільно реалізованою особою і я.

Як для народу Божого, так і для кожного з нас, зустріч із Богом – необхідна передумова нашого усвідомленого руху до «Обіцяної землі» щастя й остаточного входження в неї. Без Бога ми не станемо повністю дорослими й повністю вільними, а запізнимося в розвитку й заколисуватимемо себе балачками про «право на помилку» і «свободу совісті».

Що привносять заповіді Божі в життя кожного з нас? Вони розвивають нашу чутливість на дві невід'ємні складові щастя, а саме на Бога і на людей поруч нас. Адже три перші

заповіді з десятих – про Бога, а сім інших – про ближніх. Саме вони – Бог та інші люди – є «придорожніми знаками» на шляху до щастя. Завдяки їм для нас з'являється «вихід» із надмірної зацикленості на собі, з ілюзії про те, що наше щастя – це те, що ми про нього думаємо.

Ми тепер щораз глибше розуміємо сенс Божого покликання, яке міститься у слові: «Вийди!». Потрібно вийти не лише з «Єгипту» дитинства, а й із «Єгипту» рабства, в якому тримає нас індивідуалістичне, самозакохане «я», із в'язниці егоїзму, тісноти поглядів і вбогості життєвих горизонтів. Наша «Земля обіцяна» – то Бог і люди навколо нас. Вийшовши зі свого відокремленого «я» і увійшовши у спільноту з їхнім «Ти» ми увійдемо у своє щастя.

Книга Виходу не випадково так називається. Цією назвою Бог стверджує, що для кожної людини існує вихід із незадовільного становища і для кожного з нас Бог приготував «Землю обіцяну». Але задля цього їй слід визволитися «від» усього «єгипетського» і сміливо вирушити назустріч тому, що спершу видається лише пустелею.

Якщо юнак чи дівчина, які стоять на порозі дорослого життя, потрудяться запитати в Бога про подальший шлях, то обов'язково почують у відповідь: «Хочеш увійти в життя – виконуй заповіді». Божий народ на пустелі погодився з Богом: «Усе, що Бог нам каже зробити, виконаємо». Цими словами люди обрали своє майбутнє й дозволили Богові ввести їх у Землю обіцяну.

Наше свідоме і зважене «так» Богові «оживить пустелю» майбутнього дорослого життя і відкриє шлях до щастя. Ця можливість була геніально відчута ще Тарасом Шевченком: «Оживуть степи, озера, і не верстовії, а вільнії, широкії, скрізь шляхи святії простеляться... І пустелю запанують веселії села».

о. Мирон БЕНДИК, Вихід є // СЛОВО №4 (76)